

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מכורסת השר ועד הכסא בכיתה: פוליטיקה, יוזמה ומעשה בשדה
החינוך - 34586

תאריך עדכון אחרון 26-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אדר כהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: adar.cohen1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:
ד"ר אדר כהן

תאור כללי של הקורס:
בשיעור זה נכיר ונדון בכמה סוגיות מרכזיות העומדות על סדר היום של מערכת החינוך בישראל, ונבחן אותן מרמת המדיניות ומקבלי ההחלטות ועד לרמת המורה והתלמידים בכיתה. זוויות ההתבוננות השונות יאפשרו להבין את התהליכים החינוכיים לעומקם ומהווים כלי בידי מנהיגים חינוכיים לעתיד להבין כיצד פועלת המערכת ומהן 'הנקודות הארכימדיות' האפשריות ליצירת שינוי.

מטרות הקורס:
א. הכרות כללית עם מדיניות חינוך בישראל ועם סוגיות ודילמות לגבי יישומה
ב. סדנא לרכישת מיומנויות אקדמיות

תוצרי למידה
בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
השיעור יהיה בעל אופי סדנאי ובמהלכו יתנסו הסטודנטים במגוון של מיומנויות אקדמיות בעזרתן ילמדו, יציגו וידונו בסוגיות הנלמדות: מציאת ביבליוגרפיה, ניתוח מאמרים, פרזנטציה של נושא, קיום דיון על בסיס קריאת מקורות

דרישות נוכחות (%) :
100%

שיטת ההוראה בקורס: דיונים כיתתיים, פרזנטציות של הסטודנטים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

נושא מספר 1: הסביבה החינוכית ממנה הגענו

נושא מספר 2: מדיניות חינוך: מדרג מקבלי ההחלטות ועד הביצוע בשטח

נושא מספר 3: מערכת החינוך בישראל - הכרות כללית

נושא מספר 4: חינוך אזרחי

נושא מספר 5: חינוך יהודי במגזר הממלכתי

נושאים אפשריים לבחירה לעבודת הסיכום:

בתי ספר ייחודיים

מדידה בשירות הלמידה

חינוך מיוחד - משולב או נפרד?

שוויון לחינוך הערבי

שילוב החינוך החרדי

מורשת יהדות המזרח במערכת החינוך

לימודי השואה

תנועות נוער וחינוך בלתי פורמלי

למידה מחוץ לכיתה (Education Outdoor)

חומר חובה לקריאה:

נושא מספר 1: הסביבה החינוכית ממנה הגענו

Ewell, P. T. (2005). *Alumni Studies as Instruments of Public Policy: The US Experience*. *New Directions for Institutional Research*, 126, 19-29

Pomar, M. I., & Pinya, C. (2015). *The voice of youths about school and its mark on their lives*. *Improving Schools*, 18(2), 111-126.

יאיר, גד (2006) מחוויות מפתח לנקודות מפנה-על עוצמת ההשפעה החינוכית. האוניברסיטה העברית בירושלים, ספרית פועלים.

נושא מספר 2: מדיניות חינוך: מדרג מקבלי ההחלטות ועד הביצוע בשטח

-Matland, R. E. (1995). "Synthesizing the implementation literature: The ambiguity conflict model of policy implementation". *Journal of public administration research and theory*, 5(2), 145-174

Pressman, J. L., & Wildavsky, A. B. (1984). *Implementation: how great expectations in Washington are dashed in Oakland: or, why it's amazing that federal programs work at all, this being a saga of the Economic Development Administration as told by two sympathetic observers who seek to build morals on a foundation of ruined hopes*. Berkley, LA, London: University of California Press 3rd. edition. chapters 2-3
פישר, גל ומיכאלי, ניר (2011). מבוא: שינויים בחינוך – על מקומן של ההוראה והלמידה". בתוך:
פישר, גל ומיכאלי, ניר (עורכים) שינוי ושיפור במערכות חינוך – אסופת מאמרים. ירושלים: מכון ברנקו וייס, מכון אבני ראשה ואורים, עמ' 13-19.

נושא מספר 3: מערכת החינוך בישראל – הכרות כללית

רייכל, נורית (2008). סיפורה של מערכת החינוך הישראלית: בין ריכוזיות לביזור, בין מוצהר לנסתר, בין חיקוי לייחוד. ירושלים: הוצאת מכון מופ"ת והוצאת מאגנס. עמ' 103-201.
קשתי, יצחק (1998). מערכת החינוך בישראל: שנות השמונים ואילך. בתוך: ש' אהרוני ומ' אהרוני (עורכים). אישים ומעשים בישראל: ספר היובל. תל אביב: מקסם.
וייסבלאי וויינגר (2015) מערכת החינוך בישראל – סוגיות נבחרות בתחום עיסוקה של ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת. ירושלים: מ.מ.מ. עמ' 14-3, 27-38.

נושא מספר 4: חינוך אזרחי

תפיסות ועקרונות:

משרד החינוך (1996). להיות אזרחים - חינוך לאזרחות לכלל תלמידי ישראל, דוח ביניים של הוועדה בראשות פרופ' מרדכי קרמניצר. ירושלים: משרד החינוך.
לם, צבי (2000). לחץ והתנגדות בחינוך: מאמרים ושיחות (עורך: יורם הרפז). תל אביב: ספרית פועלים, עמ' 203-212

זווית קובעי המדיניות down-top :

נווה, אייל (2014). "אפילוג: על הצורך בשיקום החינוך לתודעה פוליטית". בתוך: מיכאלי, ניר (עורך) כן בבית ספרנו – מאמרים על חינוך פוליטי. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון מופ"ת. עמ' 311-320.

זוהר, ענת (2013). "חינוך לחשיבה בלימודי אזרחות". בתוך: דן אבנון (עורך), חינוך אזרחי בישראל.

תל אביב: עם עובד, עמ' 45-60

תמיר, יולי (2013). "מורים בחזית: הוראת אזרחות בחברה מפוצלת". בתוך: דן אבנן (עורך), חינוך אזרחי בישראל. תל אביב: עם עובד, עמ' 288-303.

זווית השדה החינוכי up-bottom:

ביאליק, גדי והופמן, תמי (2016) "ההתמודדות של נשות ואנשי חינוך עם מציאות חברתית ודמוקרטית מורכבת". תקציר דוח מסכם לעבודת קבוצת העבודה לקראת כנס דב לאוטמן למדיניות החינוך לוי, גל ומסאלחה, מחמד (2018) לימודי אזרחות: מה לומדים מזה? כנס דב לאוטמן למדיניות החינוך, תשע"ט-2018. <http://pdf.civic/2018/12/uploads/content-wp/il.org.lautmaneduforum/>

פולק, איתי (תשע"ה). "בגין: מנהיג מחנה השלום - גלגולה של תכנית לימודים משולחן השר לשולחן הכיתה", בתוך: פולק, סיגל ולפסטיין (עורכים). פדגוגיה בישראל: פעילות ושיח בכיתות הלימוד. באר שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. פרק 6, עמ' 80-92.

נושא מספר 5: חינוך יהודי במגזר הממלכתי

תפיסות ועקרונות:

ברינוקר, מנחם (2006). "הלימודים היהודיים בישראל מנקודת ראות ליברלית חילונית". בתוך: שלמה פוקס, ישראל שפיר, דניאל מרום (עורכים), מדברים חזון. ירושלים: קרן מנדל והוצאת כתר, עמ' 106-136.

גרינברג, משה (2006) "היינו כחולמים: דמות החינוך היהודית האידיאלי". בתוך: שלמה פוקס, ישראל שפיר, דניאל מרום (עורכים), מדברים חזון. ירושלים: קרן מנדל והוצאת כתר. עמ' 137-163.

דרור, יובל (2003). "מ"שלילת הגלות" ל"טפוח התודעה היהודית", פנים 24. עמ' 59-69

זיסנווין, דוד (2003). "מדיניות החינוך היהודי בישראל מימי היישוב ועד ימינו". בתוך: דרור, יובל, נבו, דוד ושפירא, רנה (עורכים). תמורות בחינוך - קווים למדיניות החינוך בישראל לשנות האלפיים. תל אביב: הוצאת רמות. עמ' 151-161.

ליטמנוביץ, עדו. (2019). חינוך להוראת זהות לאומית ודתית. יוזמה - מרכז לידע ולמחקר בחינוך, עמ' 1-10.

שיקלי, איתן (2007). חינוך יהודי במרחב החילוני - לשם מה? טקסונומיה של גישות אפשריות. מרכז הידע והמחקר, מכון שכטר למדעי היהדות.

זווית קובעי המדיניות down-top:

משרד החינוך (1994). עם ועולם: תרבות יהודית בעולם משתנה - המלצות הוועדה לבדיקת לימודי יהדות בחינוך הממלכתי [ועדת שנהר]. ירושלים: משרד החינוך והתרבות

משרד החינוך (2016) תרבות יהודית-ישראלית, תכנית הלימודים. ירושלים: משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית

זווית השדה החינוכי up-bottom:

סיגל, עליזה (תשע"ה). "חינוך יהודי בבית הספר הממלכתי: שיעור על מגילת אסתר", בתוך: פולק, סיגל ולפסטיין (עורכים). פדגוגיה בישראל: פעילות ושיח בכיתות הלימוד. באר שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. פרק 8, עמ' 110-119.

פולסקי, רונית (תשע"ה). "דגמים של חינוך יהודי פלורליסטי בבתי הספר בעקבות שיחה עם מחנכים". בתוך: גיליס, מיכאל, מושקט-ברקן, מיכל ופומסון, אלכס (עורכים). בלשון רבים: אתגרי הפלורליזם בחינוך יהודי. ירושלים: הוצאת מאגנס. עמ' קיב-קלב

פיקאר, אריאל (2015). אתגרי החינוך היהודי-פלורליסטי. בין השמשות, ב, עמ' 13-19.

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 50 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות
20 %
מצגת / הצגת פוסטר / הרצאה 20 %
נוכחות / השתתפות בסיור 10 %

מידע נוסף / הערות:

במהלך הקורס יתקיימו פרזנטציות בכיתה, שיתבצעו בקבוצות.